

Kalkulacje rolnicze

Rzepak ozimy

Produkcja rzepaku rozwija się w Polsce w bardzo szybkim tempie. Roślina ta posiada aż 95–98% udziału w areale upraw roślin oleistych. Popyt jednak, pod wpływem różnych czynników ulega zmianom.

Głównym powodem, dla którego rolnicy decydują się na uprawę rzepaku jest opłacalność. Jest ona wyższa niż opłacalność uprawy zbóż. A warto też pamiętać, że zapotrzebowanie na olej rzepakowy ciągle rośnie. Rzepak jest cenną rośliną ze względu na środowisko glebowe. W płodozmianie z przewagą zbóż, stanowi znaczący element zapobiegający monokulturze i powodujący podwyższenie poziomu produktywności roślin następczych. Jest dobrym przedplonem, zwłaszcza dla zbóż ozimych. Poza tym wcześniej dojrzewa, a to właścicielom dużych gospodarstw daje możliwość rozłożenia pracy podczas żniw. Rzepak chroni też glebę przed erozją wodną i glebową (około 300 dni w roku zakrywa glebę). Bardzo ważne jest to, że do uprawy rzepaku można wykorzystać te same maszyny, co do uprawy zbóż.

Po wejściu Polski do UE produkcja rzepaku stała się najszybciej rozwijającym u nas kierunkiem produkcji roślinnej – zarówno pod względem powierzchni zasiewów, jak i liczby gospodarstw uprawiających tę roślinę.

Według IERiGŻ w 2017 r. zbiory rzepaku wyniosły 2 711,8 tys. ton i były o 22,2% większe niż w roku poprzednim, o 6,4% w porównaniu ze średnimi zbiorami z ostatniego pięciolecia. Średnie plony rzepaku (ozimego i jarego łącznie) zwiększyły się do 29,8 dt/ha, tj. o 11,2%. Rzepak ozimy według GUS pod zbiory w 2018 r. zasiano na powierzchni 772 tys. ha, tj. o 12% mniejszej w porównaniu z jego powierzchnią uprawy w roku minionym.

Jak podają analitycy z banku BGŻ BNP Paribas ostatnie miesiące przyniosły silną przecenę rzepaku. Jeszcze

w listopadzie 2017 r. notowania tego surowca na giełdzie MATIF sięgały 380 euro/tonę. Od tego czasu obserwujemy stopniowe zniżki cen. W styczniu 2018 r. na rynku krajowym zakłady tłuszczowe płaciły za rzepak średnio 1 557 zł/t, tj. o 3,3% mniej niż w grudniu 2017 r. i aż o 15,8% mniej niż w styczniu 2017 r. Jednocześnie olej rzepakowy rafinowany niekonfekcjonowany był sprzedawany po 3 322 zł/t, tj. o 2% taniej niż przed miesiącem i o 14,2% niż przed rokiem. W okresie od zbiorów 2017 r. do marca br. cena rzepaku w skupie osiągnęła najwyższy poziom na przełomie listopada i grudnia, tj. 1 649 zł/t. Ceny rzepaku były jednak o 9% niższe wobec analogicznego

okresu rok wcześniej. Na początku marca br. surowiec skupowano przeciętnie po 1 560 zł/t, czyli taniej o 4% niż dwa miesiące wcześniej i o 17% w relacji rocznej. Jedną z przyczyn niskich cen rzepaku jest silne umocnienie euro obserwowane w ostatnich miesiącach. Pogarsza to konkurencyjność unijnego surowca na rynku światowym. Eksperti wskazują również na niskie marże przetwórcze i związany z tym niewielki popyt na rzepak. Nie bez znaczenia jest napływ tańszego biodiesla z Argentyny. Sytuację dodatkowo komplikuje orzeczenie Światowej Organizacji Handlu zmuszające UE do zmiany cel antydumpingowych na biodiesel importowany z Indonezji. Kształtowanie się cen w kolejnych miesiącach będzie w coraz większym stopniu uzależnione od przewidywanych zbiorów w sezonie 2018/2019.

Tabela zawiera kalkulację uprawy 1 ha rzepaku ozimego według cen brutto ziarna (średnia cena z maja br. – giełda MATIF) i środków do produkcji z października 2017 r. opracowaną na podstawie publikacji „Kalkulacje Rolnicze” wydanej przez KPODR w Minikowie.

Tabela. Kalkulacja uprawy 1 ha rzepaku ozimego przy różnych poziomach intensywności

Lp.	Poziom intensywności Wyszczególnienie	Niski 20 dt/ha	Średni 30 dt/ha	Wysoki 40 dt/ha
A	Wartość produkcji	3 948	5 448	6 948
	Nasiona rzepaku ozimego 150 zł/dt)	3 000	4 500	6 000
	JPO ¹⁾	948	948	948
1.	Materiał siewny	320	320	320
2.	Nawozy mineralne	1 056	1 317	1 660
3.	Środki ochrony roślin	466	664	734
B	Koszty bezpośrednie (1+2+3+4)	1 842	2 301	2 714
C	Nadwyżka bezpośrednia (A-B)	2 106	3 147	4 234
4.	Usługi ²⁾	390	450	480
5.	Praca maszyn własnych	619	686	716
6.	Pozostałe koszty ³⁾	660	676	693
D	Koszty pośrednie (4+5+6)	1 669	1 812	1 889
E	Koszty całkowite (B+D)	3 511	4 113	4 603
F	Koszt jednostkowy (zł/dt)	175,6	137,1	115,1
G	Dochód rolniczy netto (C-D)	437	1 335	2 345

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” KPODR w Minikowie

¹⁾ – jednolita płatność obszarowa, płatność za zazielenienie, płatność dodatkowa

²⁾ – kombajnowanie

³⁾ – utrzymanie budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty

Źródło: GUS, IERiGŻ – PIB, BGŻ BNP Paribas
Zofia Dymińska
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego